

สภาพเงื่อนไขและกระบวนการสู่ความสำเร็จในการบริหารจัดการศูนย์
การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา
ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดชายแดน
ภาคใต้ของประเทศไทย

Conditions and processes for success in managing Learning center according to
the philosophy of sufficiency economy in education. in educational institutions under the
office of Primary Education Service Areas in southern border provinces of Thailand

คำพรทิพย์ ปรัชญาวาทิ¹, นิรันดร จุลทรัพย์² และ นวรัตน์ ไวชมภู³

Khampornthip Prachayawathi¹, Niran Chullasap² and Navarat Waichompu³

มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

Hatyai University, Thailand

Corresponding Author, E-mail: ¹khampornthip@gmail.com

Received March 15, 2023; Revised September 28, 2024; Accepted September 29, 2024

บทคัดย่อ

วิจัยเชิงคุณภาพนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และ 2) ศึกษาเงื่อนไขและกระบวนการขับเคลื่อนไปสู่ความสำเร็จของการเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ทบทวนวรรณกรรมจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดประเด็นสัมภาษณ์ และตอนที่ 2 สัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 35 คน เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลโดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญเป็นผู้ตรวจสอบทุกครั้ง หลังเสร็จสิ้นการสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาตามแบบของโคไลซี ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา มี 3 ด้าน ดังนี้ 1. ด้านการขับเคลื่อนหลักสูตรโดยมีการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาในกลุ่มสาระการเรียนรู้ 2. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และ 3. ด้านการ

จัดกิจกรรมฐานการเรียนรู้ และ 2) เงื่อนไขที่ส่งผลต่อความสำเร็จของศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา ประกอบด้วย 2 เงื่อนไขหลัก 4 เงื่อนไขรอง 11 เงื่อนไขย่อย และ 3 ประเด็น ส่วนกระบวนการการขับเคลื่อนประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ขั้นที่ 1 การเตรียมความพร้อมในการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาขับเคลื่อนในสถานศึกษา ขั้นที่ 2 การจัดระบบการเรียนรู้ ขั้นที่ 3 การจัดกิจกรรมในโรงเรียนและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ขั้นที่ 4 การดำเนินการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเพื่อนำมาสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและวิถีชีวิต ขั้นที่ 5 การสร้างเครือข่ายและขยายผล

คำสำคัญ: กระบวนการสู่ความสำเร็จ; การบริหารจัดการ; ศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

Abstract

This qualitative research aims to 1. Study the management of the learning center according to the philosophy of sufficiency economy and 2. Study the conditions and processes to drive success of being a learning center according to the philosophy of sufficiency economy in education in educational institutions under the Southern Border Provinces Primary Educational Service Area Office of Thailand divided into 2 The steps are as follows: Step 1. Literature review from relevant documents and research to determine interview topics 2. In-depth interviews with 35 key informants. The research tool was a semi-structured interview. Data were analyzed by Colaizzi's content analysis. The results showed that 1. Management of the learning center according to the philosophy of sufficiency economy in education has 3 aspects as follows: 1. Curriculum driving by introducing the philosophy of sufficiency economy into educational institutions in the learning subject group. 2. Learning activities and learner development activities 3. Learning-based activities 2. Conditions affecting the success of the learning center according to the philosophy of sufficiency economy consisted of 2 main conditions, 4 secondary conditions, 11 sub-conditions and 3 issues. Introducing the Sufficiency Economy Philosophy to drive in schools. Step 2. Organizing a learning system. Step 3. Organizing school activities and student development activities. Step 4. Change behavior and way of life. Step 5 Networking and expanding results.

Keywords: The Process of Success; Management; Learning Center According to The Philosophy of Sufficiency Economy

บทนำ

หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวพระราชดำริที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ทรงพระราชทานให้แก่พสกนิกรชาวไทยทุกคน และทรงเน้นย้ำแนวทางแก้ไขเพื่อให้รอดพ้นสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ คำว่า“เศรษฐกิจพอเพียง” เป็นปรัชญาที่ชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่และการปฏิบัติตนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและการบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง “หลักพอเพียง คือ หลักพัฒนาให้มีคุณภาพเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน” โดยแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8-12 ได้นำหลักคิดในเรื่องการสร้างภูมิคุ้มกัน คือการสร้างภูมิคุ้มกันในประเทศให้เข้มแข็งเพื่อเตรียมความพร้อมของคน สังคม และระบบเศรษฐกิจของประเทศให้สามารถรองรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลง โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนเพื่อเสริมสร้างทุนทางปัญญาอย่างยั่งยืนศักยภาพในการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์มีความคิดสร้างสรรค์ ใฝ่เรียนรู้ มีคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดีงาม รู้จักสิทธิหน้าที่ของตนเองและผู้อื่นควบคู่กับการเสริมสร้างและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางปัญญาและแหล่งเรียนรู้ในระดับชุมชน โดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาประเทศ (Office of the Permanent Secretary, Ministry of Education, 2017)

กระทรวงศึกษาธิการ เป็นหน่วยงานหลักในการจัดการศึกษาของชาติ เพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปตามกฎหมายและนโยบายรัฐ สอดคล้องกับหลักการของการจัดการศึกษาที่ตระหนักถึงคุณค่าหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช กระทรวงศึกษาธิการจึงได้นำอ้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การจัดการศึกษาโดยเริ่มตั้งแต่ปี 2549 จนถึงปัจจุบันกระทรวงศึกษาธิการมีแนวทางพัฒนา “สถานศึกษาพอเพียง” ซึ่งกำหนดให้เป็นบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานต้นสังกัด โดยร่วมมือกับหน่วยงานอื่น ๆ ในการดำเนินงานการพัฒนาตามความเหมาะสมและร่วมมือกับหน่วยงานต้นสังกัดสถานศึกษาดำเนินการกำกับ ติดตาม ประเมินผลการพัฒนา “สถานศึกษาพอเพียง” สู่การเป็น “ศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา(ศร.)” อย่างสม่ำเสมอ (Ministry of Education, 2017) เพื่อพัฒนาสถานศึกษาทั่วไปให้เป็นสถานศึกษาพอเพียงสู่สถานศึกษาพอเพียงต้นแบบและเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา

โดยเริ่มมีการขับเคลื่อนสถานศึกษาพอเพียงให้เป็น (ศร.) ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2554 จนถึง ปัจจุบันปี พ.ศ.2564 มีสถานศึกษาพอเพียงที่ผ่านการประเมินเป็น (ศร.) ตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการทั้งหมด 768 ศูนย์ คิดเป็นร้อยละ 2.96 จากทุกสังกัดกระจายอยู่ทั่วประเทศ ในจำนวนนี้มีสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (ศร.) ตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ

(ศร.) จำนวน 364 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 1.40 (Sathirakhun Foundation, 2020) ทั้งนี้ (ศร.) เหล่านี้จะเป็นแบบอย่างในการส่งเสริมสนับสนุนในการพัฒนาสถานศึกษาพอเพียง เพื่อขับเคลื่อนในการเพิ่ม (ศร.) ให้ครอบคลุมและยั่งยืนในทุกสถานศึกษาพอเพียงต่อไป

จังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย ประกอบด้วย จังหวัดสงขลา สตูล ปัตตานี ยะลา และ นราธิวาส มีสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จำนวน 13 เขตพื้นที่การศึกษา มีโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา รวมทั้งหมด 1,479 โรงเรียน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, (2561.) โดยมีสถานศึกษาพอเพียง จำนวน 1,479 โรงเรียน สำหรับโรงเรียนที่ได้ขับเคลื่อนจนได้เป็น (ศร.) มีเพียง 12 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 0.81 ซึ่งสถานศึกษาดังกล่าวมีความเข้มแข็งและยั่งยืนในการเป็นต้นแบบให้สถานศึกษาที่สนใจมาศึกษาดูงานเป็น (ศร.) ต้นแบบในระดับยอด (Bureau of Education Strategy and Integration No. 10, 2015)

บทความวิจัยนี้นำเสนอเงื่อนไขและกระบวนการไปสู่ความสำเร็จของศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษาในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย พบว่า เงื่อนไขการและกระบวนการขับเคลื่อนสู่ความสำเร็จของการเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา ประกอบด้วย 2 เงื่อนไขหลัก 4 เงื่อนไขรอง และ 11 เงื่อนไขย่อย และกระบวนการขับเคลื่อนประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ที่นำไปสู่ความสำเร็จภายใต้ อัตลักษณ์ การบริหารจัดการความเสี่ยง และความต่อเนื่องยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษาในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย

2. เพื่อศึกษาเงื่อนไขและกระบวนการขับเคลื่อนไปสู่ความสำเร็จของการเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษาในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย

การทบทวนวรรณกรรม

หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงพอเพียง มีองค์ประกอบด้านต่างๆ จำแนกออกได้เป็น 4 ส่วน คือ 1) แนวคิดหลัก ซึ่งแบ่งเป็น กรอบแนวคิดและคุณลักษณะ 2) หลักการ หรือ คำนิยาม 3) เงื่อนไขพื้นฐาน และ 4) เป้าหมาย ส่วนองค์ประกอบหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา

ประกอบด้วยคุณลักษณะ 3 หลักการ 2 เงื่อนไข และ 4 มิติ ((Boonkua and Chinprahat, 2014) Office of the Permanent Secretary, Ministry of Education (2017) กล่าวถึงองค์ประกอบหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงพอเพียงปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ว่าประกอบด้วยคุณลักษณะ 3 ประการ 1) ความพอประมาณ 2) ความมีเหตุผล 3) ระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี และ 2 เงื่อนไขสำคัญ คือ 1) เงื่อนไขความรู้ 2) เงื่อนไขคุณธรรม และ 4) เป้าหมาย คือ นำไปสู่ 4 มิติ ได้แก่ มิติวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และพร้อมรับการต่อการเปลี่ยนแปลง ตรงกับองค์ประกอบตามที่ คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง (Subcommittee on Sufficiency Economy Steering, 2007) ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่มาของนิยาม “3 ห่วง 2 เงื่อนไข” ที่คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง นำมาใช้ในการรณรงค์เผยแพร่ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงผ่านช่องทางสื่อต่าง ๆ ในปัจจุบัน ประกอบด้วยความ “พอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกัน” บนเงื่อนไข “ความรู้” และ “คุณธรรม” โดยมีเป้าหมาย คือ ความสมดุล และพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงใน 4 มิติ ได้แก่ มิติด้านวัตถุ/เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม ดังแสดงในภาพที่ 1 (Na Ayutthaya and Pibulsarawut, 2010)

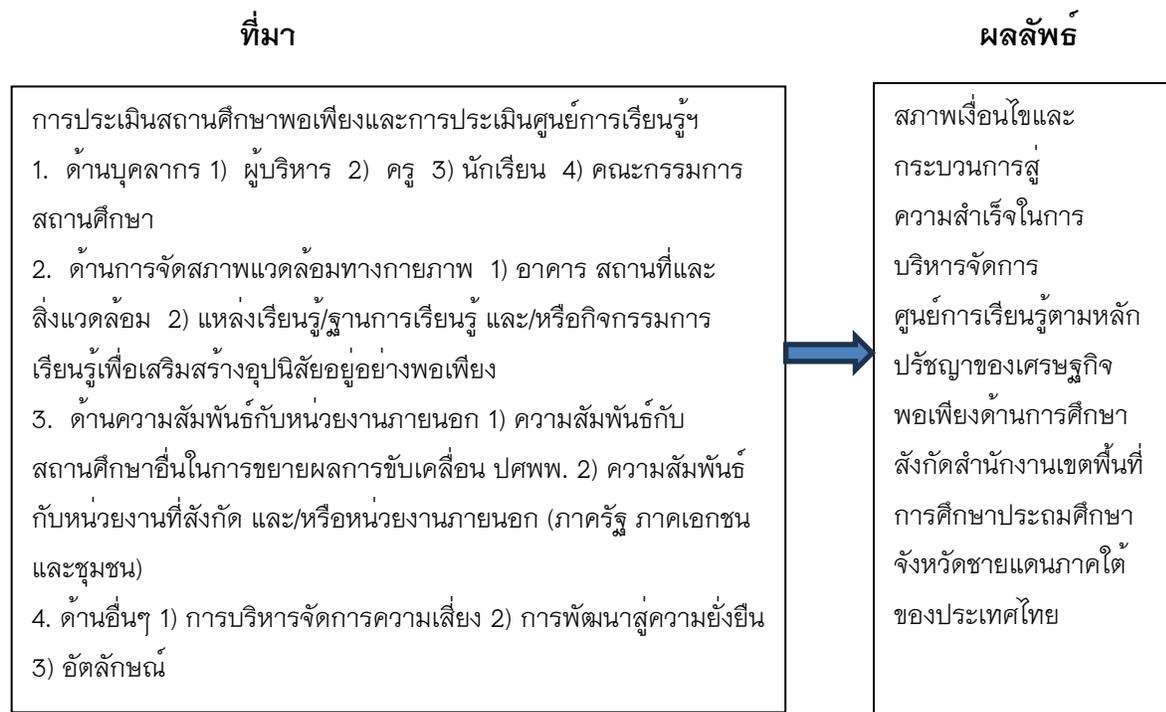
ภาพที่ 1 ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จในการขับเคลื่อนศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษาของ Salina Boonuea and Nantakan Chinpradit (2014) เรื่อง การถอดบทเรียนและวิเคราะห์อัตลักษณ์ ศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา พบว่า ปัจจัยที่สำคัญต่อความสำเร็จ 1) นโยบายและการส่งเสริมจากต้นสังกัด โดยกระทรวงศึกษาธิการจะต้องมีนโยบายที่ชัดเจน ได้แก่ 1.1 นโยบายในการส่งเสริมและพัฒนาให้สถานศึกษาได้น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปจัดการศึกษา 1.2 การส่งเสริมและสนับสนุนในการทำผลงานเชิงประจักษ์ ในการเลื่อนระดับซึ่งจะยกระดับคุณภาพในความก้าวหน้าทางวิชาชีพ 2) คุณลักษณะสำคัญของบุคลากรในการดำเนินการขับเคลื่อน ดังนั้นเมื่อมีการโยกย้าย หรือเกษียณอายุราชการของบุคลากรออกไป กระทรวงศึกษาธิการจะต้องมีนโยบายและกำหนดเกณฑ์มาตรฐานตามคุณลักษณะที่

สำคัญในการคัดเลือกบุคลากรที่ใหม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งตำแหน่งผู้บริหาร ส่วนผลการวิจัยในการถอดบทเรียนและวิเคราะห์อัตลักษณ์ศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา พบว่า 1) ในกระบวนการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่ศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา ได้ดำเนินการมาอย่างต่อเนื่องและสอดคล้องกับนโยบายการศึกษาของรัฐบาล และกระทรวงศึกษาธิการ ในปัจจุบันจึงสามารถเป็นศูนย์การเรียนรู้ ที่เป็นต้นแบบให้แก่สถานศึกษาและองค์กรอื่นๆได้ 2) จากผลการวิจัยในการถอดบทเรียนและวิเคราะห์อัตลักษณ์ศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษาสามารถทำให้รู้ว่า(ศร.) ยังมีจุดด้อยในเรื่องใด จึงเป็นแนวทางให้ศูนย์สถานศึกษาพอเพียงเข้าไปดำเนินการพัฒนา (ศร.)เพิ่มเติมในเรื่องนั้น 3) ผลการวิจัยในการถอดบทเรียนและวิเคราะห์อัตลักษณ์(ศร.) นี้เป็นการปฏิบัติที่น่าสนใจ ซึ่งสถานศึกษาหรือหน่วยงาน สามารถนำไปเป็นต้นแบบในการพัฒนาต่อยอดให้เป็น (ศร.) และประยุกต์การปฏิบัติได้ตามความเหมาะสมของบริบท สภาพแวดล้อม และศักยภาพของบุคลากร

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพผู้วิจัยใช้กรอบแนวคิดในการวิจัย โดยใช้เกณฑ์การประเมินศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ประกอบด้วย 3 ด้าน 8 องค์ประกอบเป็นกรอบแนวคิดจำลองเพื่อเป็นแนวทางในการวิจัย ตามรายละเอียดดังนี้

ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ครั้งนี้ผู้วิจัยแบ่งวิธีดำเนินการวิจัยออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาทบทวนวรรณกรรมจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา การประเมินสถานศึกษาพอเพียง และ (ศร.) เพื่อนำข้อมูลมาสังเคราะห์ กำหนดเป็นประเด็นในการสร้างแบบสัมภาษณ์ และ ขั้นตอนที่ 2 โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญในแต่ละ (ศร.) จำนวน 5 คนประกอบด้วย 1) ผู้บริหารสถานศึกษา 2) ครูแกนนำ 3) นักเรียนนักเรียนแกนนำ 4) กรรมการสถานศึกษา และ 5) ผู้แทนชุมชนจากหน่วยงานภายนอก ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประกอบด้วย 1) ศึกษาพิเศษ หรือ นักวิชาการศึกษาที่รับผิดชอบในการขับเคลื่อนโครงการ และ 2) ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จำนวน 5 เขต พื้นที่ เขตพื้นที่ละ 2 คน รวมทั้งสิ้น 5 (ศร.) และ 5 เขตพื้นที่การศึกษา รวมทั้งสิ้นจำนวน 35 คน เพื่อนำข้อมูลมาสังเคราะห์เกี่ยวกับเงื่อนไขและกระบวนการขับเคลื่อนที่นำไปสู่ความสำเร็จในการบริหารจัดการเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย

ผลการวิจัย

1. ผลการสังเคราะห์สภาพการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษาในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย พบว่าโรงเรียนในแต่ละ (ศร.) นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้ามาเป็นหลักคิด หลักปฏิบัติในการบริหารจัดการเป็นสถานศึกษาพอเพียงและ (ศร.) โดยก่อนที่สถานศึกษาจะนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาบริหารจัดการสถานศึกษาอย่างเป็นระบบนั้น ได้มีการดำเนินการเฉพาะในโครงการหรือกิจกรรมที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาก่อนและปฏิบัติเสมอมาจนปัจจุบัน ประเด็นที่ค้นพบในการศึกษาสภาพครั้งนี้ ประกอบด้วย 3 ด้าน คือ 1. ด้านการขับเคลื่อนหลักสูตร สถานศึกษามีการบูรณาการในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาและวัฒนธรรม ในสาระเศรษฐศาสตร์เป็นหลักและมีการบูรณาการสอดแทรกในทุกกลุ่มสาระ 2. ด้านการจัดกิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ มีการบูรณาการ ร่วมกับกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ชุมชม ฯลฯ 3. ด้านการจัดกิจกรรมฐานการเรียนรู้ การจัดฐานการเรียนรู้ เริ่มตั้งแต่ 8 ฐาน ขึ้นไปจนถึง ขนาดใหญ่พิเศษ มีจำนวน ถึง 12 ฐานการเรียนรู้ ซึ่งขึ้นอยู่กับบริบทของโรงเรียน นักเรียนคณะครูและชุมชนของโรงเรียนด้วย

2. ผลการสังเคราะห์เงื่อนไขและกระบวนการขับเคลื่อนที่นำไปสู่ความสำเร็จในการบริหารจัดการเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษาในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย พบว่า เงื่อนไขที่ส่งผลต่อความสำเร็จของศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา ประกอบด้วย 2 เงื่อนไขหลัก 4 เงื่อนไขรอง 11 เงื่อนไขย่อย และ 3 ประเด็น ดังนี้ 1. เงื่อนไขหลักจากภายใน อันเป็นเงื่อนไขที่เกิดขึ้นจากพฤติกรรมภายในตัวบุคคล โดยมี 2 เงื่อนไขรอง และ 7 เงื่อนไขย่อย คือ (1) แรงบันดาลใจ ประกอบด้วย 2 เงื่อนไขย่อย ได้แก่ (1.1) ความจงรักภักดีและเทิดทูนในสถาบันพระมหากษัตริย์ (1.2) การยึดมั่นในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และ (2) คุณลักษณะสำคัญของบุคลากร ประกอบด้วย 5 เงื่อนไขย่อย ได้แก่ (2.1) มีความรู้ ความเข้าใจ นำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม (2.2) มีความเพียร ความพยายาม ความมุ่งมั่นความอดทนเป็น แบบอย่าง และความทุ่มเท (2.3) มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ความเสียสละ และมีจิตสาธารณะ(2.4) การมีส่วนร่วม ความสามัคคีของบุคลากรและเครือข่าย และ (2.5) การมีอุดมการณ์ 2. เงื่อนไขหลักภายนอก อันเป็นเงื่อนไขที่เกิดขึ้นจากบริบท สภาพแวดล้อม หน่วยงานต้นสังกัด และอื่น ๆ ที่มาส่งเสริมให้เกิดความสำเร็จ อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยมี 2 เงื่อนไขรอง และ 4 เงื่อนไขย่อย คือ (1) นโยบายและการส่งเสริมจากต้นสังกัด ประกอบด้วย 2 เงื่อนไขย่อย ได้แก่ (1.1) นโยบายกระทรวงศึกษาธิการ (1.2) แรงจูงใจในความก้าวหน้าทางวิชาชีพ และ (2) บริบทพื้นฐานทางสังคม ศาสนาและวัฒนธรรม ประกอบด้วย 2 เงื่อนไขย่อย ได้แก่ (2.1) แหล่งเรียนรู้สำคัญของชุมชน (2.2) การอยู่ร่วมกันในสังคมโดยมีความแตกต่างทางศาสนา ชาติพันธุ์ และวัฒนธรรมดั่งนั้นจากเงื่อนไขและกระบวนการที่สำคัญอันเป็นเงื่อนไขภายใน โดยเป็นเงื่อนไขที่เกิดขึ้นจาก พฤติกรรมภายในตัวบุคคลที่มีความสำคัญมากที่สุด นำไปสู่การขับเคลื่อนศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา ให้เกิดความสำเร็จตามเป้าหมายและเกิดความยั่งยืนอยู่ได้ และเงื่อนไขและกระบวนการจากภายนอก เป็นเงื่อนไขที่ส่งเสริมให้เกิดความสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ด้านกระบวนการการขับเคลื่อน พบว่า ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การเตรียมความพร้อมในการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาขับเคลื่อนในสถานศึกษา เพื่อให้เกิดเป็นภูมิคุ้มกันที่ดี ในการดำเนินงานอย่างมีระบบและมีทีมบุคลากรที่มีความเข้มแข็ง ประกอบด้วย 1.1 การเตรียมความพร้อมของผู้บริหาร โดยผู้บริหารต้องเริ่มพัฒนาจากตัวเอง เพื่อเพิ่มเติมความรู้จากที่เคยรู้ เคยปฏิบัติมาในวิถีชีวิตส่วนตัวนำมาเข้าสู่การบริหารสถานศึกษา จึงจำเป็นต้องเป็นผู้ไม่เรียนรู้ ค้นคว้าหาความรู้เพิ่มขึ้นโดยมีการพัฒนาความรู้ อย่างสม่ำเสมอ 1.2 การเตรียมความพร้อมของครู เพื่อให้ครูและบุคลากรมีภูมิคุ้มกันที่ดีในวิถีชีวิต สามารถให้การส่งเสริม สนับสนุน ให้เป็นผู้ยึดถือและน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปเป็นหลักคิดและหลักปฏิบัติ จนเกิดเป็นอุปนิสัยพอเพียงในวิถีชีวิตส่วนตัว และวิชาชีพครู 1.3 การเตรียมความพร้อมของนักเรียน เพื่อให้นักเรียนมีภูมิคุ้มกันที่ดีในชีวิต

สามารถให้การ ส่งเสริมและพัฒนานักเรียนให้เกิดการเรียนรู้ตามความเหมาะสมแก่ศักยภาพและพร้อมเรียนรู้อย่างมีความสุข 1.4 การเตรียมความพร้อมของชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีภูมิคุ้มกันที่ดี ในการเข้าใจในบทบาทและ หน้าที่ในการเข้ามามีส่วนร่วมกับโรงเรียน (ศร.) 1.5 การเตรียมความพร้อมของสภาพแวดล้อมของโรงเรียน เพื่อให้เกิดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ รวมถึงสภาพแวดล้อมทางกายภาพวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันของสังคม หรือค่านิยมร่วมขององค์กร / ชุมชน / สังคม และเป็นแบบอย่างที่ดีในทางปฏิบัติ (Role Model)

ขั้นที่ 2 การจัดระบบการเรียนรู้ เพื่อเป็นการปลูกฝังหลักคิดตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยการจัดการเรียนการสอนที่บูรณาการในหลักคิดในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ และทุกระดับชั้น และเพื่อ เป็นการบ่มเพาะอุปนิสัยพอเพียงผ่านในกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย ประกอบด้วย 2.1 การจัดการเรียนการสอนที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 2.2 การจัดสื่อ/แหล่งเรียนรู้/ฐานการเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้ เป็นการเรียนรู้โดยการบูรณาการผ่านกลุ่มสาระวิชา และกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ ฐานการเรียนรู้ ที่ส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ และเหมาะสมกับศักยภาพและความถนัดของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาทักษะชีวิต ทักษะทางสังคม และทักษะวิชาชีพ และสามารถเรียนรู้อย่างมีความสุข

ขั้นที่ 3 กิจกรรมโรงเรียนและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เพื่อให้มีการฝึกปฏิบัติที่เสริมสร้างและสนับสนุน ระบบการเรียนรู้ที่บ่มเพาะอุปนิสัยพอเพียง จนเกิดเป็นกิจวัตรประจำในวิถีชีวิตของแต่ละบุคคล ประกอบด้วย 3.1 กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนการจัดกิจกรรม/โครงการพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนแต่ละโรงเรียน นั้นมีความหลากหลาย ซึ่งมีความแตกต่างกันไปตามบริบทของแต่ละโรงเรียน 3.2 กิจกรรมพัฒนาบุคลากรของโรงเรียน เพื่อให้บุคลากรของโรงเรียนได้เพิ่มองค์ความรู้เกี่ยวกับ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และนำมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติหน้าที่และดำเนินชีวิตได้อย่าง ต่อเนื่อง และ 3.3 กิจกรรมที่ทำร่วมกับชุมชน เพื่อเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนและขยายผล หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่ชุมชน

ขั้นที่ 4 การดำเนินการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเพื่อนำมาสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและวิถีชีวิตในการเข้าสู่เส้นทางของอุปนิสัยพอเพียง ของบุคลากรทุกคน ตั้งแต่ ผู้บริหาร ครูและบุคลากรในโรงเรียน นักเรียนและผู้ปกครอง และชุมชน ประกอบด้วย 4.1 การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับผู้บริหาร โดยผู้บริหารได้น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียงมาเป็นแนวทางปฏิบัติ 4.2 การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับครูและบุคลากรในโรงเรียน โดยครูและบุคลากรในโรงเรียนได้น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางปฏิบัติ และดำเนินการจัดการเรียนการสอนตาม หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 4.3 การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับนักเรียน โดยนักเรียนได้รับการจัดการเรียนรู้และกิจกรรมเพื่อ พัฒนา ส่งเสริม และปลูกฝังทักษะการเรียนรู้ ทักษะทางสังคม และทักษะวิชาชีพอย่างมีหลักคิด หลักปฏิบัติ ทำให้มี

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้นและมีคุณลักษณะและอุปนิสัยพอเพียงอย่างชัดเจน 4.4 การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับชุมชน โดยชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมทั้งของ โรงเรียน และชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และดำเนินวิถีชีวิตตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง

ขั้นที่ 5 การสร้างเครือข่ายและขยายผล เนื่องจาก (ศร.) เป็นสถานศึกษาพอเพียงที่มีศักยภาพในการขยายผลการขับเคลื่อน ต้องสามารถเป็นที่พึ่งให้แก่ผู้อื่นได้ด้วยการเป็นสถานที่ศึกษาดูงาน การจัดการศึกษาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีบุคลากร (ผู้บริหาร ครูแกนนำ และนักเรียนแกนนำ) ที่สามารถเป็นวิทยากรและพี่เลี้ยงให้กับสถานศึกษาอื่นได้ และมีศักยภาพในการขยายผลอย่างมี คุณภาพและมีประสิทธิภาพลงสู่เครือข่ายต่างๆ ดังนี้ 5.1 การสร้างเครือข่ายและขยายผลสู่โรงเรียนที่ต้องการการประเมินเป็นสถานศึกษาพอเพียงและศูนย์การเรียนรู้ 5.2 การสร้างเครือข่ายและขยายผลสู่โรงเรียนทั่วไปและหน่วยงานอื่น ๆ 5.3 การสร้างเครือข่ายและขยายผลสู่ชุมชน และ 5.4 การบริหารจัดการการดูงาน

3. ผลการศึกษาครั้งนั้นนอกจากเงื่อนไขและกระบวนการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่ความสำเร็จของการเป็น (ศร.) ของสถานศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย ผู้วิจัยได้ค้นพบสิ่งที่ส่งผลให้ (ศร.) ให้ประสบความสำเร็จอีก 3 ประเด็น คือ 3.1 ด้านอัตลักษณ์ 3.2 ด้านการบริหารจัดการความเสี่ยง และ 3.3 ด้านความต่อเนื่องยั่งยืน

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพการบริหารจัดการ (ศร.) ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย มีประเด็นที่ค้นพบในการศึกษาสภาพครั้งนี้ 3 ด้าน คือ 1) ด้านการขับเคลื่อนหลักสูตร สถานศึกษามีการบูรณาการในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาและวัฒนธรรมในสาระเศรษฐศาสตร์เป็นหลักและมีการบูรณาการสอดแทรกในทุกกลุ่มสาระ 2) ด้านการจัดกิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ มีการบูรณาการ ร่วมกับกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ชุมชม ฯลฯ และ 3) ด้านการจัดกิจกรรมฐานการเรียนรู้ การจัดฐานการเรียนรู้ เริ่มตั้งแต่ 8 ฐาน ขึ้นไปจนถึง ขนาดใหญ่พิเศษ มีจำนวนถึง 12 ฐานการเรียนรู้ ซึ่งขึ้นอยู่กับบริบทของโรงเรียน นักเรียนคณะครูและชุมชนของโรงเรียนด้วย ซึ่งสอดคล้องกับ Pomdam (2018) วิจัยเรื่องการขับเคลื่อน (ศร.) ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2 ผลการวิจัย พบว่า 1. กระบวนการพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่ (ศร.) มีแนวทางการพัฒนา 2 แนวทาง 1) การน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมา ขับเคลื่อนสู่สถานศึกษาโดยผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้นำและบริหารจัดการศึกษาในทุกมิติ โดยมอบหมายให้คณะครู น้อมนำมาเป็นหลักคิดและหลักปฏิบัติในการทำงานและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยมุ่งให้เกิดการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้าสู่กิจกรรมในสถานศึกษา พัฒนสู่การเป็นสถานศึกษาพอเพียง และดำเนินการขับเคลื่อนกระบวนการอย่างมีระบบทั้งโรงเรียนมาอย่างต่อเนื่อง จนพัฒนาให้เป็น (ศร.)

ในทุกด้าน 2) การดำเนินการโครงการอื่นๆ แล้วนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เข้ามาเป็นหลักคิดหลักปฏิบัติในการบริหารจัดการศึกษาเป็นสถานศึกษาพอเพียง และ(ศร.)

2. เงื่อนไขที่ส่งผลต่อความสำเร็จของ (ศร.) ประกอบด้วย 2 เงื่อนไขหลัก 4 เงื่อนไขรอง และ 11 เงื่อนไขย่อย ดังนั้นจากเงื่อนไขที่สำคัญอันเป็นเงื่อนไขภายในที่เกิดขึ้นจากพฤติกรรมภายในตัวบุคคลที่มีความสำคัญมากที่สุด นำไปสู่การขับเคลื่อน (ศร.) ให้เกิดความสำเร็จตามเป้าหมายและเกิดความยั่งยืนอยู่ได้ และเงื่อนไขหลักภายนอก เป็นเงื่อนไขที่ส่งเสริมให้เกิดความสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ Boonkua and Chinprahat (2014) วิจัยเรื่อง การถอดบทเรียนและวิเคราะห์อัตลักษณ์ (ศร.) พบว่า ปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จของ (ศร.) มีดังนี้ ปัจจัยภายใน อันเป็นปัจจัยที่เกิดขึ้นจากพฤติกรรมภายในของตัวบุคคล โดยมี 2 ปัจจัยหลัก และ 7 ปัจจัยย่อย คือ (1) แรงบันดาลใจ ประกอบด้วย 2 ปัจจัยย่อย ได้แก่ (1.1) ความจงรักภักดีและเทิดทูนในสถาบันพระมหากษัตริย์ (1.2) การยึดมั่นในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและ (2) คุณลักษณะสำคัญของบุคลากร ประกอบด้วย 5 ปัจจัยย่อย ได้แก่ (2.1) มีความรู้ความเข้าใจนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม (2.2) มีความเพียร ความพยายาม ความมุ่งมั่น ความอดทนเป็นแบบอย่าง และความทุ่มเท (2.3) มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความเสียสละและมีจิตสาธารณะ (2.4) การมีส่วนร่วม ความสามัคคีของบุคลากรและเครือข่าย (2.5) การมีอุดมการณ์ร่วมกัน ด้านปัจจัยภายนอก อันเป็นปัจจัยที่เกิดขึ้นจากบริบท สภาพแวดล้อม และหน่วยงานต้นสังกัด และอื่นๆ ที่มาส่งเสริมให้เกิดความสำเร็จ โดยมี 2 ปัจจัยหลัก และ 4 ปัจจัยย่อย คือ (1) นโยบายและการส่งเสริมจากต้นสังกัด ประกอบด้วย 2 ปัจจัยย่อย ได้แก่ (1.1) นโยบายกระทรวงศึกษาธิการ (1.2) แรงจูงใจในความก้าวหน้าทางวิชาชีพ และ (2) บริบทพื้นฐานทางสังคม ศาสนาและวัฒนธรรม ประกอบด้วย 2 ปัจจัยย่อย ได้แก่ (2.1) แหล่งเรียนรู้สำคัญของชุมชน (2.2) การอยู่ร่วมกันในสังคมโดยมีความแตกต่างทางศาสนา ชาติพันธุ์ และวัฒนธรรม ส่วนกระบวนการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่(ศร.) โดยดำเนินการส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรทางการศึกษาน้อมนำหลักคิด และหลักปฏิบัติ ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา และพัฒนาอย่างต่อเนื่องจนเป็นศูนย์การเรียนรู้ ที่มีการปฏิบัติที่ดีสู่ความสำเร็จ ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ซึ่งสอดคล้องกับ Pomdam (2018)วิจัยเรื่องการขับเคลื่อน (ศร.) ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า แนวปฏิบัติการขับเคลื่อนและปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของ (ศร.) 5 ขั้นตอน ขั้นที่ 1 การเตรียมความพร้อมในการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาขับเคลื่อนในสถานศึกษา ขั้นที่ 2 การจัดระบบการเรียนรู้อันได้แก่ ขั้นที่ 3 การจัด กิจกรรมในโรงเรียนและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ขั้นที่ 4 การเปลี่ยนแปลงบริบท ขั้นที่ 5 การสร้างเครือข่าย

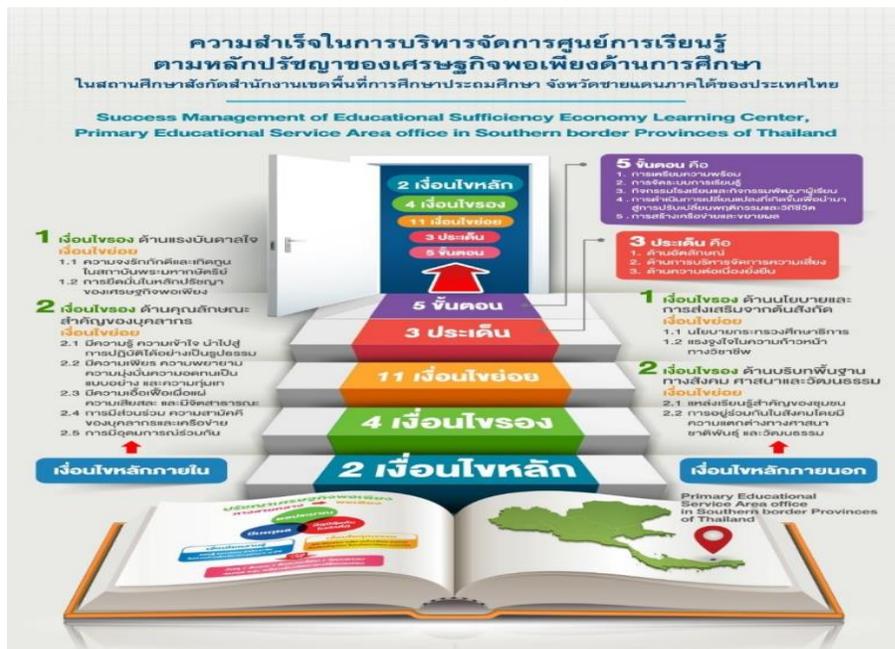
นอกจากเงื่อนไขและกระบวนการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่ความสำเร็จของการเป็น (ศร.) ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย ผู้วิจัยได้ค้นพบสิ่งที่ส่งผลให้ (ศร.) ในจังหวัด

ชายแดนภาคใต้ของประเทศไทยประสบความสำเร็จอีก 3 ประเด็น ดังต่อไปนี้คือ 1) ด้านอัตลักษณ์ 2) ด้านการบริหารจัดการความเสี่ยง และ 3) ด้านความต่อเนื่องยั่งยืน

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากการวิจัยพบว่านอกจากเงื่อนไขและกระบวนการไปสู่ความสำเร็จของการเป็น (ศร.) ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย ผู้วิจัยได้ค้นพบสิ่งที่ส่งผลให้ (ศร.) ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทยประสบความสำเร็จอีก 3 ประเด็น ดังต่อไปนี้คือ 1) ด้านอัตลักษณ์ 2) ด้านการบริหารจัดการความเสี่ยง และ 3) ด้านความต่อเนื่องยั่งยืน

จากผลการวิจัยสามารถแสดงเป็นภาพความสำเร็จของศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษาในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทยดัง ภาพที่ 3

ภาพที่ 3 ภาพความสำเร็จของศูนย์การเรียนรู้ (ศร.)

สรุป

สรุปผลจากการศึกษาสภาพเงื่อนไขและกระบวนการไปสู่ความสำเร็จของศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษาในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย พบว่า เงื่อนไขการและกระบวนการขับเคลื่อนสู่ความสำเร็จของการเป็น

ศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา ประกอบด้วย 2 เงื่อนไขหลัก 4 เงื่อนไขรอง และ 11 เงื่อนไขย่อย และกระบวนการขับเคลื่อนประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ที่นำไปสู่ความสำเร็จ ภายใต้ อัตลักษณ์ การบริหารจัดการความเสี่ยง และความต่อเนื่องยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่าสภาพการบริหารจัดการ (ศร.) ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย มีประเด็นที่ค้นพบในการศึกษาสภาพครั้งนี้ 3 ด้าน คือ 1) ด้านการขับเคลื่อนหลักสูตร สถานศึกษามีการบูรณาการในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาและวัฒนธรรม ในสาระเศรษฐศาสตร์เป็นหลักและมีการบูรณาการสอดแทรกในทุกกลุ่มสาระ 2) ด้านการจัดกิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ มีการบูรณาการ ร่วมกับกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ชุมชม ฯลฯ และ 3) ด้านการจัดกิจกรรมฐานการเรียนรู้ การจัดฐานการเรียนรู้ เริ่มตั้งแต่ 8 ฐาน ขึ้นไป จนถึง ขนาดใหญ่พิเศษ มีจำนวน ถึง 12 ฐานการเรียนรู้ ซึ่งขึ้นอยู่กับบริบทของโรงเรียน นักเรียนคณะครู และชุมชนของโรงเรียนด้วย

ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการดังนี้ การขับเคลื่อนเชิงระบบจากส่วนกลาง หน่วยงานต้นสังกัด และสถานศึกษา เน้นการจัดการเรียนรู้แบบการมีส่วนร่วม และหลักสูตรสมรรถ โดยบูรณาการขับเคลื่อนกับโครงการและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยหน่วยงานต้นสังกัด ผู้บริหาร ครู ผู้เรียน รวมถึงชุมชน อย่างเป็นระบบ

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่าเงื่อนไขที่ส่งผลต่อความสำเร็จของ (ศร.) ประกอบด้วย 2 เงื่อนไขหลัก 4 เงื่อนไขรอง และ 11 เงื่อนไขย่อย ดังนั้นจากเงื่อนไขที่สำคัญอันเป็นเงื่อนไขภายในที่เกิดขึ้นจากพฤติกรรมภายในตัวบุคคลที่มีความสำคัญมากที่สุด นำไปสู่การขับเคลื่อน (ศร.) ให้เกิดความสำเร็จตามเป้าหมายและเกิดความยั่งยืนอยู่ได้ และเงื่อนไขหลักภายนอก เป็นเงื่อนไขที่ส่งเสริมให้เกิดความสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการดังนี้ เงื่อนไขหลัก เงื่อนไขรองการขับเคลื่อนเชิงระบบจากส่วนกลาง หน่วยงานต้นสังกัด และสถานศึกษา เน้นการสร้างความรู้ความก้าวหน้าและสร้างขวัญกำลังใจกับหน่วยงานต้นสังกัด ผู้บริหาร ครู ผู้เรียน รวมถึงชุมชน อย่างเป็นระบบ สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาในการย้ายควรมีการส่งต่อผู้ที่มีความรู้ความสามารถในการขับเคลื่อน (ศร.) เพื่อความต่อเนื่องยั่งยืน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

งานวิจัยนี้ได้ข้อค้นพบการขับเคลื่อนตามนโยบายของกระทรวงที่เข้มแข็งและปรากฏในแผนการศึกษาชาติที่สำคัญคือการเชื่อมโยงสู่ศาสตร์พระราชา และพระบรมราชาไชบายของรัชการที่10 ทำให้โรงเรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับสถานศึกษาและโครงการที่เกี่ยวข้องในสถานศึกษาและชุมชนโดยควรให้ความสำคัญกับการขับเคลื่อนเชิงนโยบายลงสู่ผู้เรียนและชุมชน อย่างมีอัตลักษณ์ของชุมชนหรือบริบทของสถานศึกษาและชุมชนนั้น ๆ นำไปสู่การที่เกิดความเสี่ยงในการบริหาร และเกิดความต่อเนื่องยั่งยืนต่อไป ควรมีการประเมินความคงสภาพของ ครร.ทุกสังกัด

สำหรับประเด็นในการทำวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับการศึกษาในเรื่องด้านอัตลักษณ์ ด้านการบริหารจัดการความเสี่ยง และด้านความต่อเนื่องยั่งยืนของศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษาในทุกสังกัด

References

- Boonkua, S. and Chinprahat, N. (2014). *taking lessons and identity analysis Learning center based on the philosophy of sufficiency economy* [Complete Research Report, Education: Sufficiency Education Center Youth Foundation].
- Bureau of Strategy and Integration of Education 8. (2010). *Sufficiency Economy to the Administration of Basic Educational Institutions*. <http://www.Strategy8.Moe.go.th>.
- Colaizzi, P. (1978). *Psychological rerearch as the phenomenologist views it*. In *Existential Phenomonological Alternatives for Psychology* (Vall R.& King M. eds). Oxford University Press, London.
- Ministry of Education. (2017). *Announcement on the learning center according to the principles of economic philosophy*. Education sufficiency. Information and Communication Technology Center: Office Permanent Secretary
- Ministry of Education. (2021). *Announcement on learning center according to economic philosophy*. *Education sufficiency*. Information and Communication Technology Center: Office Permanent Secretary
- Na Ayutthaya, J.I. and Pibulsarawut, P. (2010). *Following in the footsteps of the Father, Sufficiency Life...towards Sustainable development development*. Bangkok: Petchrung Printing Center Company Limited.

Office of the Permanent Secretary, Ministry of Education. (2017). *Guidelines for driving development according to philosophy of sufficiency economy in the education sector: Bureau of Educational Promotion*. Office of the Permanent Secretary Ministry of Education.

Pibulsarawut, P. (2017). *Learning center based on the philosophy of sufficiency economy and Education management*. Sufficiency Education Center, Youth Foundation. [www. Sufficiency economy.org/](http://www.sufficiencyeconomy.org/)

Youth Foundation. (2014). *Guidelines for driving sufficiency educational institutions towards sustainability*. Center Sufficiency Educational Institute, Youth Foundation. [www. Sufficiency economy.org/](http://www.sufficiencyeconomy.org/)